

GROEN

Voorjaar 2007 - Nummer 48

Bestuur IVN Vries

Voorzitter

Kees Andriesse

“Bosch en Vaart”
Groningerstraat 30
9481 TD Vries
tel. 06-53676586
e-mail: keesandriesse@orange.nl
zie secretariaat IVN Eelde/Paterswolde

Secretariaat

Penningmeester

Jan Vrielink

Soltstede 29
9481 HL Vries
tel. 0592-542811
e-mail: vrielink-jan@wanadoo.nl
Rabo rek.: 3665.69.309

Bestuursleden

Jan Fekkes
(waarnemend. v voorzitter)

Nieuwe Rijksweg 35
9481 AP Vries
tel. 0592-541322
e-mail: fekkesj@zonnet.nl

Wil Folkers

Bannerschulte 31
9481 HT Vries
tel. 0592-542732
e-mail: w.folkers@wanadoo.nl

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter

De functie van voorzitter is op dit moment vacant.

Secretaris

Agaath AB-van Zanten

Goudsbloemweg 32
9765 HS Paterswolde
tel. 050-3093113
e-mail: agaath.ab@planet.nl

Penningmeester

Willem Zandt

Burg. J. G. Legroweg 19
9765 AD Paterswolde
tel. 050-3094264
e-mail: wzandt@hetnet.nl
giro IVN: 0820257

Bestuursleden

Cor Kerstens

Hoofdweg 58d
9761 EJ Eelde
tel: 050-3093373
e-mail: ckerstens@hetnet.nl
Hortensiaweg 3
9765 HA Paterswolde
tel. 050-3090989
e-mail: ivn.eelde@planet.nl

Vera Troost-van Dalen

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Agaath AB
Medewerkers telefoon: 050-3093113
J. Eilander, N. Reddingius, M. de Boer, Y. de Boer, T. van den Berg

Jeugd

Agaath AB
Medewerkers telefoon: 050-3093113
A. AB, T. van den Berg, J. Eilander, F. Nijdam, N. Smeenge, G. Rietema, M. de Boer, A. Zoon, A. Pot, R. Oomen

Landschapsbeheer

Maarten Koomen
Medewerkers telefoon: 0592-544100
email: m.koomen2@kpnplanet.nl
T. Schat, J. Vietje, E. de Waal, A. de Haan, J. Lanning, J. de Leeuw, A.H. van der Meulen, K. Mulder, E. Nijhof, A. Tel, S. Zijlstra

Paddestoelen

Wil Folkers
telefoon: 0592-542732
email: w.folkers@wanadoo.nl

Planten

Vera Troost
Medewerkers telefoon: 050-3090989
T. van den Berg, Y. de Boer, F. Nijdam, I. Botta, L. Bierdrager, J. Eilander

Publiciteit

Cor Kerstens
Medewerkers telefoon: 050-3093373
W. Folkers, M. Koomen, J. Fekkes, T. van den Berg, Y. de Boer, L. Stockmann

Vlinders

Janny Roesink
telefoon: 0592-291205
email: janny.roesink@hetnet.nl

Vogels

Kees Bouwer
telefoon: 0592-541713
email: bouwer100@hotmail.com
Anne van der Zijpp
Medewerkers telefoon: 050-3096970
M. van Nieff, J. Fekkes, B. Visch, S. Rienks, P. Feenstra, J. Meeder, W. Zandt, H. Boema, M. Hols, B. van Manen, J. Poel, Stockmann, A. Houben, J. Kadijk, A. Pot-Ellen

Natuurlijke historie

Secretaris: J. Eilander
Combinatie OI Eel/VN

Vormgeving Groen

Redactie Groen
Gerda Thomas
Ynze de Boer email: ynzedeboer@hetnet.nl
Wil Folkers email: w.folkers@wanadoo.nl
Leo Stockmann email: gstockmann@hotmail.com

Distributie Groen

Lideke Jorritsma

Webmaster

Site Herman Boerma email: hboerma@home.nl
www.iv.neelde.nl

Zwerm bonte strandlopers bij de "Punt van Reide"

Foto: Wil Folkers

Inhoud

Voorwoord.....	3
60 jaar natuurbeschermingsactiviteiten in Eelde-Paterswolde.....	4
Gesprek met de heer Harms.....	5
De Natuurwacht (de voorloper van Groen).....	6
Jan Tuttel overleden.....	7
Jaarverslag 2006 van de afdelingen Vries en Eelde-Paterswolde.....	8
Overzicht van excursies en lezingen in 2006.....	10
Jaarverslagen Werkgroepen.....	11
Landschapsbeheer.....	11
Paddestoelen.....	12
Vogeltellingen IVN Vries.....	13
Vogeltellingen IVN Eelde.....	15
Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu (BROM)	17
Vlinderkampje in wording.....	18
Bericht van de jeugdnatuurclub.....	19
Snertwandeling door en langs de Hondstongen op 28 december.....	20
Lezing over kerkuilen.....	21
Excursie naar polder Breebaart op 7 oktober 2006.....	22
Programma IVN – Afd. Vries en Eelde-Paterswolde.....	23
IVN Zuidlaren - activiteiten 2007.....	28
Vlinder.....mooie vlinder.....	29
Zeijerstrubben.....	31
Natuurwerkdag op zaterdag 4 november 2006.....	33
Nacht van de nacht.....	34
Huismus en Ringmus in status en getal.....	37
Werkdag in het Elsburger Onland.....	41
Friescheveen, toen en nu.....	42

Voorwoord

Het eerste Groentje van 2007.

De samenwerking tussen IVNVries en IVN Eelde-Paterswolde heeft er inmiddels toe geleid dat in dit Groentje niet langer een duidelijk deel Vries en een duidelijk deel Eelde-Paterswolde aanwezig is, maar een geïntegreerd overzicht van activiteiten en verslagen van de afdelingen. Ook het nieuwe programma is een gezamenlijke inspanning. De activiteitenwerkgroep heeft een heel divers programma opgesteld, zodat er voor iedereen iets interessants bij zit. Op de website vind je de meest actuele informatie over de activiteiten. Wil je op een onderwerp graag dieper ingaan of er meer mee bezig zijn, sluit je dan aan bij een van de werkgroepen. De coördinatoren staan op de lijst aan de binnenkant van de omslag.

Voor IVN Eelde-Paterswolde is 2007 een memorabel jaar, wij vieren dit najaar namelijk ons 60 jarig jubileum! De jubileumcommissie is al maanden druk bezig om daarvoor een gevarieerd programma voor te bereiden. Er komen activiteiten voor jong en oud. Daarover elders in dit Groentje meer. Houd ook vooral de website en natuurlijk de advertenties in de plaatselijke bladen in de gaten.

Ook voor IVN Vries is dit een belangrijk jaar. IVNVries staat voor een keuze over de toekomst van haar afdeling, die weerslag zal hebben op beide IVN- afdelingen. Hierover wordt op de jaarvergadering van zowel IVN Vries als IVN Eelde-Paterswolde uitgebreid gesproken. Bij de stukken voor de jaarvergadering vind je hier meer informatie over. Bij deze roepen beide besturen je op om vooral de jaarvergadering op 20 maart bij te wonen.

Hoewel er ongetwijfeld dit jaar en de volgende jaren één en ander gaat veranderen, blijft de doelstelling van het IVN: het op een educatieve en plezierige wijze (leren) omgaan van mensen met natuur en milieu. Wij hopen hieraan nog lang, samen met jou, te werken.

Namens beide besturen;
Kees Andriessse
Vera Troost

60 jaar natuurbeschermingsactiviteiten in Eelde-Paterswolde

2007 is een feestjaar voor IVN Eelde-Paterswolde. Vanaf 1947 wordt er in georganiseerd verband aan natuurbescherming gedaan. In 2007 dus al 60 jaar. De afdeling IVN Eelde- Paterswolde is veel jonger, maar natuurlijk organiseert zij jubileumactiviteiten.

Er is een jubileumcommissie geformeerd die onder leiding van Leo Stockmann als algemeen coördinator maandelijks bijeenkomt om de voortgang van de te organiseren speerpunten te bespreken. Per speerpunt is er een werkgroep verantwoordelijk voor de gang van zaken. Op de voorpagina van deze Groen staat het jubileumvignet afgedrukt. Dit zal bij allerlei correspondentie, o.a. naar de leden, gebruikt worden. Het vignet is ongeveer 3 x 4 cm en ontworpen door Gernand Stockmann. Het vignet is als digitale- en als papieren zegel te gebruiken.

De speerpunten.

Speerpunt 1. Op 21 april willen we het jubileumjaar officieel openen. Met een lezing, een hapje en een drankje en een wandeling.

Speerpunt 2. De scholen in Eelde-Paterswolde zijn in januari gevraagd om de groepen kunstwerken op het gebied van landschap en natuur te laten maken. In mei willen we die ergens tentoonstellen, zodat vele dorpsgenoten ervan kunnen genieten. Ook verzorgingscentra zullen worden benaderd. Met de kunstwerken zijn prijzen te verdienen.

Speerpunt 3. Op de Eelder jaarmarkt op 9 juni willen we ons uitgebreid presenteren en voor de jeugd is er een onderzoekslaboratorium.

Speerpunt 4. Bij Huis de Duinen wordt een vlinderkampje aangelegd met medewerking van Natuurmonumenten. Op 15 september zal het kampje geopend worden en zullen meerdere groenorganisaties uit ons dorp zich presenteren.

Speerpunt 5. In november zal de afsluiting van het jubileum zijn. Ideeën zijn: lezing, etentje, muziek, het planten van bomen (klimaatbosje van walnoten?) en de aanbidding van een jubileumnummer met een historisch overzicht van 60 jaar natuurbeschermingsactiviteiten en de beschrijving van een wandeling door polder Lappenvoort en omgeving.

Hulp.

Bij de activiteiten kan altijd hulp gebruikt worden. U kunt zich aanmelden bij Leo Stockmann, 050- 3095304.

Gezprek met de heer Harms

De heer Harms is het enige nog in leven zijnde lid van het bestuur van de Natuurwacht Eelde bij de oprichting op 1 maart 1947. Hij is 92 jaar.

Zijn ouders woonden op het boerderijtje aan de Vosbergerlaan op weg naar de villa en hadden daar een boerenbedrijf. Zijn vader was boswachter bij mevr. Kraus. Ook woonde hij later met zijn ouders aan de Weeakkerweg. De heer Harms heeft dus veel in de Vosbergen rondgezworven in zijn jeugd.

Hieruit verklaart hij dat op een dag in 1947, hij was inmiddels getrouwd en woonde aan de Kooiweg, de heer Brunsting hem vroeg of hij bestuurslid wilde worden van de op te richten Natuurwacht Eelde. Dat leek hem wel wat.

De heer Brunsting was beheerder bij Natuurmonumenten en woonde in de Braak en was de eerste voorzitter van de Natuurwacht Eelde.

Een aantal dingen uit de begintijd herinnert de heer Harms zich nog. Met de bus gingen we als bestuur samen met de vrouwen op bezoek bij een andere natuurwacht in Nederland.

Als natuurwachters gingen we altijd met zijn tweeën op pad. We hadden een armband om en een penning op zak om ons te kunnen legitimeren. Ook hadden we een door de politie getekende identiteitskaart met pasfoto. Vooral in de tijd dat de brem bloeide hadden we het erg druk. Er moest voorkomen worden dat de brem werd geplukt. Ook moesten we er op toezien dat de mensen niet allerlei afval achterlieten. Als de jeugd op vernielingen in de natuur werd betrapt ging er een brief naar de school.

In de broedtijd was het belangrijk er op toe te zien dat er geen eieren werden geraapt. Een kijker was daarbij een onmisbaar instrument. Omdat de heer Harms timmerman was zorgde hij voor de borden bij de weilanden, waarop werd aangegeven dat dit een broedgebied was en niet betreden mocht worden. Verder maakte hij nestkastjes voor scholen. Ook werden door hem voedertafels voor vogels gemaakt. Met deze voedertafels ging een zekere heer Meinders langs de deuren om ze te verkopen.

Dat bracht geld in het laatje voor de natuurwacht die verder inkomsten had uit contributies en subsidie van de gemeente. De heer Harms denkt met plezier terug aan zijn tijd als natuurwacht.

Jille Elander

De Natuurwacht (de voorloper van Groen)

Van dit blad zit één exemplaar in het archief : Eerste jaargang No. 2 , februari 1956

Het bestaat uit twee bladzijden folioformaat, aan beide zijden bedrukt.

Het is uiteraard gestencild.

Een greep uit de inhoud:

- Voor de vogels wordt voeder ingezameld door met een vrachtauto van een der natuurwachters langs de neringdoenden te gaan. Het onderw ijzend personeel van de 5 scholen zorgt voor de inzameling van het voeder door de kinderen. Ten slotte zijn het de natuurwachters die het dagelijks op de voederplaatsen buiten de bebouwde kom uitstrooien.
- De natuurwachters worden door het bestuur verzocht voedertafels en nestkastjes te maken die dan verkocht kunnen worden om de kas te spekken. "Een van onze actieve natuurwachters toog er zaterdagmiddag 14 januari op uit, met vijf voedertafels op de fietskar; het resultaat was dat hij ze om vier uur al aan de man had gebracht en tevens een nieuwe begunstiger van Fl. 2,50 noteerde. Natuurwachters, dat verdient navolging".

Verder een artikeltje wat ik hier in zijn geheel overneem:

"NATUUR - - BESCHADIGING"

Beuk en linde zijn bomen met gladde basten. Zij zijn het die gelegenheid tot inkerving met het mes geven. Hoe mooier en volgroeider de beuk, hoe geschikter muurvlakte voor advertenties. Gewoonlijk is de ingesneden naam zoveel als een kaartje in de bus bij "niet thuis" – en wil dan zeggen – "ik ben hier geweest". Die korte vermelding is trouwens niet alleen een menselijke gewoonte. De hond die zijn kervende baas vergezelt , houdt ook halt bij de boom , zegt ook : "ik ben hier geweest"....., zonder kaartje of bus.

Een verliefd jongmensch voegt er met een pijl doorboord hart aan toe om te doen zien , hoe erg hij het te pakken heeft. Met dat al wordt de natuur beschadigd.

Wie tot kervens toe verliefd is, beoefene de huisvlijt en snijde een eiken plankje tot een aardige en doeltreffende broodplank voor zijn toekomstige vrouw. Tot het natuurbederf behoort ook de vernedering van een statige boom tot afrasteringspaal. Vraag de klompenmaker maar eens over zoo'n "draadpopulier", of de timmerman, die met de cirkelzaag werkt. Ook heeft een te-hoog-opsnoeien een natuurbedervende invloed. Langs dezeweg brengen we een en ander onder de aandacht van hen (en in het bijzonder de natuurwachten), die het behoud van een fraaie omgeving ter harte gaat, want een gewonde boomstam is een beschadigd meubelstuk in de ruimte van de natuur.

Een natuurwachter."

De natuurwacht vergadert in het nieuwe gemeentehuis, ingang N.Z. naast de brandweergarage om 8 uur op 7 februari. Naast de gebruikelijke agendapunten houdt Dr. H.A.J. Worries een praatje over Japan.

De secretaris moet spoedig weten welke leden (eventueel met echtgenoten) meegaan naar een Congres in Haarlem. Veel leden willen in plaats van een "weekend" drie dagen, dus van vrijdagmorgen tot zondagavond. Zodra de juiste datum bekend is kan hij een bus en logies voor Vrijdag en Zaterdag bespreken.

Hierbij zal ik het maar laten. Het is uiteraard mijn keus geweest. Lees en geniet.

Jille Elander

Jan Tuttel overleden

Jan maakt het jaar waarin het IVN haar 60-jarig bestaan viert niet meer mee. Hij overleed op zaterdag 30 december j.l. Hij blijft echter wel nadrukkelijk aanwezig.

Alles wat we weten over de vroegste periode van IVN, toen nog Natuurwacht Eelde, weten we dankzij Jan die veel bewaard heeft.

Ik doe maar geen poging alles op te noemen wat hij allemaal voor de afdeling heeft gedaan.

Voor nu ik in de geschiedenis van IVN ben gedoken vanwege het jubileum kom ik zijn naam vele malen tegen. Jan schreef veel en iemand die schrijft, die blijft.

We zijn als afdeling buitengewoon dankbaar voor alles wat hij gedaan heeft. Wat zal ik allemaal nog meer schrijven? Het enig wat er te zeggen valt is: we zullen Jan heel erg missen.

Wij wensens Annelies, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

Jille Elander

Jaarverslag 2006 van de afdelingen Vries en Eelde-Paterswolde.

Bestuur: Hoewel er nog steeds twee aparte IVN-afdelingen zijn, hebben de beide besturen het gehele jaar hun bestuurstaken gezamenlijk uitgevoerd. Vandaar dit gezamenlijke jaarverslag in ons gezamenlijk verenigingsblad.

De besturen bestonden dit jaar uit de volgende leden:

IVN Vries		IVN Eelde-Paterswolde
Kees Andriessse	voorzitter	Vera Troost
Vacant	secretaris	Agaath AB
Jan Vrielink	penningmeester	Willem Zandt
Jan Fekkes	bestuurslid	Cor Kerstens
Wil Folkers	bestuurslid	

Vera Troost is in afwachting van een opvolger nog steeds voorzitter, maar heeft haar bestuursactiviteiten op een uiterst laag pitje moeten zetten. Het secretariaatswerk van beide IVN-afdelingen wordt gedaan door Agaath AB. De afdelingen hebben veel energie gestoken in het vinden van nieuwe bestuursleden ter vervanging van een aantal vertrekkende bestuursleden. Ook een aantal actieve afdelingsleden heeft zich daar voor ingezet. Jammer genoeg is de oogst bij beide afdelingen, met tot nu toe slechts één aanmelding in Eelde-Paterswolde, niet erg groot. Wat bij de besturen de vraag oproept of we toch niet sneller naar een fusie moeten toe werken.

Ledenbestand: IVN Vries per 31 december 2006: 67 leden en 6 donateurs;
IVN Eelde-Paterswolde heeft op dat ogenblik 127 leden en 68 donateurs en 12 jeugdleden.

Excursies en Lezingen. Op het overzicht van excursies en lezingen vindt U een gevarieerd aanbod van activiteiten, die over het algemeen goed bezocht werden.

Cursussen: Er werden dit jaar twee cursussen gegeven. Een succesvolle cursus "Natuurlijk tuinieren" en een Vogelcursus voor beginners waar zoveel belangstelling voor was dat er mede gezien de enthousiaste reacties van de deelnemers in 2007 een herhaling plaats vindt.

Werkgroepen: De verslagen van de al bestaande werkgroepen vindt u elders in dit blad.

Een nieuwe werkgroep is in oprichting, die het door Natuurmonumenten in bruikleen gegeven kampje bij het landgoed "De Duinen" omwilt toveren tot een vlindertuin.

Het afgelopen jaar is ook een groepje IVN-ers actief geweest met overzetacties van padden op plaatsen waar jaarlijks sprake was van een duidelijke paddentrek. Ook de gemeente hielp mee door het plaatsen van waarschuwingsborden en het verschaffen van veiligheidshesjes. Er werden in ongeveer twee weken zo enkele honderden padden veilig overgezet. Als we dit in 2007 weer willen doen, is dat alleen mogelijk als we iemand kunnen vinden die de actie wil coördineren.

Het 60 jarig jubileum van de afdeling Eelde-Paterswolde in 2007.

Er is een jubileumcommissie gevormd die de plannen uitwerkt voor activiteiten die in de loop van het komende jaar zullen plaats vinden. (Zie elders in deze aflevering van Groen)

Samenwerking met IVN-Zuidlaren. Afgesproken is dat de leden van de drie afdelingen onder dezelfde voorwaarden aan elkaars activiteiten kunnen deelnemen.

Overleg met de Gemeente Tynaarlo vindt voornamelijk plaats via onze werkgroep Brom. In een aantal gevallen wordt daarin ook met IVN-Zuidlaren samengewerkt, zoals bij de projecten Tynaarlo Schoon en het opstellen van het gemeentelijk bomenbeleidsplan.

Het IVN District Drenthe. Enkele bestuursleden bezochten de beide districtsvergaderingen en de districtsdag. Hierna volgt een overzicht van de excursies en lezingen van het afgelopen jaar

Agaath AB

Overzicht van excursies en lezingen in 2006

Datum	spreker/inleider	Onderwerp
17 jan	Cor Kerstens	lezing Nederland leeft met water
14 feb	Natuurmonumenten	lezing Waterberging en Natuur
21 mrt	Leo Stockmann	lezing Natuur op het boerenland.
9 apr	Jacob de Bruin	Excursie Oosterland en Polder Lappenvoort
22 apr	IVN Vries	Plantenruilbeurs "Bosch en Vaart"
29 apr	IVNE/P	Plantenruilbeurs bij Jopie Kardol
27 mei	Roel Douwes	Plantenexcursie Schraallandjes Noorddijk
24 jun	Eef Arnolds	Excursie Natuurtuin in Holte (Dr)
9 jul	Groninger Landschap	Vaarexcursie Westerbroekstermadepolder
13 aug	Anneke Palthe	Vlinderexcursie Drentsche Aa
16 sep	Eddy van Dijk	Wandelexcursie langs de Drentsche Aa
7 okt	Anne v.d. Zijpp	Excursie Breebaartpolder en Punt van Reide
14 okt	Roel Douwes	Paddenstoelen excursie
28 okt	Leo Stockmann	Nacht van de Nacht in de Vosbergen
5 nov	IVN Vries	Natuurwerkdag Holtveen
5 nov	IVNE/P	Natuurwerkdag Bongveen
30 nov	Anne v.d. Zijpp	Lezing Namibie/Botswana
13 dec	Joop Verburg	Aanleg van een Vlindertuin
27 dec	IVN Vries	Snertwandeling De Hondstongen
28 dec	IVNE/P	Snertwandeling Op zoek naar het Leijenloopje

Jaarverslagen Werkgroepen

Landschapsbeheer

De activiteiten van de werkgroep lopen van eind september tot begin maart. Van het afgelopen seizoen is dus nog geen volledig beeld te geven. We werken weer op zaterdag- dan wel op woensdagochtenden, steeds om de tien dagen. Totaal zijn er 16 werkdagen gepland, de Landelijke Natuurwerkdag op 4 november niet meegerekend.

Van de groep van 11 vrijwilligers zijn er per keer gemiddeld 7 deelnemers aanwezig. In het Holveen, tussen Bunne en Donderen zijn aan de rand van het open water weer berken verwijdert en zijn wilgen met wortel en al met een lier op het land getrokken en afgevoerd. Bij dit laatste maken we gebruik van ons bootje om de tros om de wilgen te kunnen slaan.

We werken met handzagen en snoeitangen, maar ook de kettingzaag is weer ingezet.

Behalve dat we 2 keer na de koffie het veentje voor gezien hebben gehouden vanwege de regen, hebben we de andere keren goed weer gehad. We hebben wel te kampen met hoog water dat de bereikbaarheid van sommige werkplekken belemmert.

Eén van onze leden heeft om gezondheidsredenen moeten bedanken.

Merk Siebenga zullen we als lid missen. Hij was niet alleen een onstuitbare stamper (!), maar ook prettig in de omgang; een sociaal rustpunt binnen de groep met belangstelling voor de anderen. Dank voor je inzet, Merk. Je weet wanneer wij altijd koffie drinken in de keet; je blijft van harte welkom!

Al eerder meldde ik dat Bert Warners weer een flora-inventarisatie heeft gedaan in zowel het Kostverlorenveen als het Holveen. In vergelijking met voorgaande jaren zijn er weinig verrassingen. Er is dit keer geen koninginnekruid en moerasandijvie gevonden. Wel een roze waterlelie, hetgeen zou kunnen duiden op floravervalsing.

Een uitgebreid overzicht van de inventarisatie zal worden opgenomen in het verslag van de werkgroep dat zal verschijnen na de laatste werkdag.

Ook nu weer met foto's van vrijwilligers op de omslag.

Evenals 2 jaar geleden kregen we op een ochtend assistentie van ruim 20 leerlingen van groepen 7 en 8 van CBS De Rank uit Roden. Met hun hulp zijn bomen omgetrokken, in stukken gezaagd, takken geknipt en afgevoerd. Op het eind van de ochtend ging een enthousiaste groep kinderen met hun "juffen" weer naar huis.

Nieuwe aanmeldingen voor de werkgroep blijven welkom. Zie mijn gegevens elders in dit Groentje!

Maarten Koomen

Landelijke Natuurwerkdag 2006

Locatie Holtveen Vries

Op 4 november 2006 was het weer zover: op vele plaatsen in Nederland gingen grote groepen vrijwilligers aan het werk in de natuur. Zo ook in Vries. In het Holtveen was de afgelopen jaren al zoveel aan herstel van het veentje gedaan, dat het nu nog een kwestie was van opslag verwijderen en de grafheuvels schonen. Dat wil niet zeggen dat er onvoldoende werk was, maar het verwijderen van zware bomen bleef ons deze keer bespaard. Er hebben zich 28 volwassenen en 4 kinderen op een geweldige manier ingezet voor herstel van het Holtveen. Er zijn zo'n 110 uren aan het karwei besteed. De komende jaren zal het veentje aan zijn lot worden overgelaten totdat blijkt dat berken het gebied weer dusdanig gaan overheersen dat ingrijpen noodzakelijk is.

De werkzaamheden zijn verricht in nauwe samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe en Staatsbosbeheer.

Niet onvermeld mag blijven dat we een bijzondere gast in ons midden hadden en wel wethouder Assies van Tynaarlo. Belangstelling van gemeentezijde stellen we zeer op prijs, temeer omdat het niet alleen om belangstelling ging maar ook om meewerken met de groep vrijwilligers! Na ontvangst van beker, tasje, kalender en pen als blijk van waardering voor de inspanningen, is een ieder tevreden huiswaarts gekeerd.

Maarten Koomen

Paddestoelen

Doordat de winter uitbleef was het een goed paddestoelenjaar. In december kon je nog Russula's en nevelzwammen vinden, terwijl in voorgaande jaren in november de meeste paddestoelen al door de eerste nachtvorsten verdwenen waren. De houtzwammen blijven de hele winter eigenlijk wel aanwezig.

De werkgroep is niet actief geweest, doordat onze excursieleidster door omstandigheden niet in staat was om een hele morgen in het bos te lopen.

Op 14 oktober was er een excursie in Landgoed De Duinen/Vosbergen onder leiding van Roel Douwes en hebben we ongeveer 60 soorten gevonden. De lijst met soorten staan vermeld op de website.

www.ivneelde.nl.

In oktober is er een bijzondere paddestoel gezien in de Vosbergen, n.l. de inktviszwam (*Clathrus archeri*) door de fam. Stoffers. Zie foto van de inktviszwam op pagina 47.

Wil Folkers

Vogeltellingen IVN Vries

Evenals andere jaren zijn we ook nu weer op drie manieren actief geweest: de WAD-wintertelling in januari met daaraan vastgeknoopt de watervogeltelling omstreeks de helft van de maand; de BMP-telling in boswachterij De Holten; de huiswaluwtelling in juli.

De WAD-wintertelling.

De watervogeltelling op 14 januari verliep weer volgens de traditie: drie vennetjes {Langwandveen, Holveen en Bongeveen} geheel met ijs bedekt, waardoor we daar gauw klaar waren; 6 soorten op het Kustersveen (Wilde Eend, Wintertaling, Soepgans, Soepeend, Smient en Brandgans; de Wilde Eend stond weer ver aan de kop met 145 exemplaren) en op het Esveen 4 soorten (Wilde Eend, Soepeend, Meerkoet en Dwerggans).

De eigenlijke WAD-wintertelling mag op elke willekeurige datum in januari uitgevoerd worden. We hebben ons op drie verschillende data met goed weer naar de tien telpunten begeven (elk telpunt maar eenmaal natuurlijk), waar we weer vijf minuten gestaan hebben om de aanwezige vogels te tellen. Daarna zijn we op de meeste plaatsen nog enige tijd in het proefvlak daaromheen gaan tellen, volgens de methode die in 2005 voor het eerst uitgevoerd is. Het totaal aantal waargenomen soorten was, bijzonder genoeg, precies gelijk aan dat in 2005, namelijk 29. De verdeling over de soorten was echter geheel anders dan in het vorige jaar. Nummer 1 was de Kramsvogel (325), gevolgd door de Kauw (41), de Wulp (39), de Merel (21), de Koolmees (19), de Houtduif en de Zwarte Kraai (elk 11). (Voor de aardigheid: in 2005 waren Kauw, Kievit, Stormmeeuw, Sijs en Putter de koplopers).

De Kramsvogel werd in 6 van de 10 proefvlakken waargenomen, de Zwarte Kraai en de Koolmees in 5 en de Merel in 4. Conclusies uit deze aantallen vallen moeilijk te trekken. Het overzicht dat door de Werkgroep Avifauna Drenthe voor de hele provincie gemaakt wordt, verschaft natuurlijk meer duidelijkheid.

Het Broedvogel Monitoring Project in boswachterij De Holten. (maart tot juli).

Als je in hetzelfde gebied volgens dezelfde methode de aantallen broedvogelsoorten telt, zullen de resultaten nooit erg uit elkaar lopen. Dat bleek ook nu weer: het aantal soorten waarvan we territoria hebben vastgesteld, was precies gelijk aan dat in 2005, namelijk 37. De verdeling aan de top was ditmaal als volgt: Winterkoning 37, Merel 27, Tjiftjaf 27, Koolmees 23, Zwartkop 22, Roodborst 20, Houtduif 15. Opmerkelijke stijgers waren de Koolmees (van 13 naar 23) en de Zwarte Kraai (van 1 naar 6). Een opmerkelijke daler was de Gekraagde Roodstaart (van 5 naar 1). Van de volgende soorten konden we ditmaal, in tegenstelling tot in 2005, geen territorium noteren: Nijlgans, Kuifeend, Scholekster,

Nachtegaal, Grasmus, Bonte Vliegenvanger en Ringmus. Daar tegenover stonden evenveel 'nieuwkomers' namelijk Holenduif, Grote Lijster, Bosrietzanger, Braamsluiper, Goudhaan, Staartmees en Goudvink. Drie hiervan: Braamsluiper, Staartmees en Goudvink, stonden wel op de lijst van 2004. Enkele wel waargenomen soorten die niet voldeden aan de criteria voor broedvogels, waren ditmaal de Grauwe Gans, de Kuifeend, de Buiserd en de Groenling. Nog maar weer ten overvloede : we hebben steeds de indruk dat er door loslopende honden, al worden ze vergezeld door hun baas, regelmatig verstoring optreedt bij op de grond broedende vogels. Dus is er geen garantie dat de aantallen territoria die wij ieder jaar optekenen, ook leiden tot succesvol broeden.

De huiszwaluw telling. (juli).

Al sinds 1989 worden de bewoonde huiszwaluw nesten in Zeegse, Oudemolen, Taarlo en een deel van Vries (Heidenheim) (atlasblok 12-34) geteld door leden van onzeworkgroep. Over deze reeks van jaren blijkt deze vogel in onze omgeving aardig stand te kunnen houden. Landelijk gezien lijkt dit ook wel het geval, hoewel uit sommige gebieden andere geluiden komen. Het aantalsverloop over de laatste vier jaren was 110 – 128 – 106 – 106. Het gemiddelde aantal nesten over de jaren daarvoor was 86. Een opmerkelijk verschijnsel is dat de kleine 'kolonies' van 1 tot 3 nesten geleidelijk verdwijnen en de huiszwaluwen steeds meer geneigd zijn elkaars gezelschap op te zoeken. De kolonie van Heidenheim b.v. is in de loop der jaren gestegen van 9 (1990) naar 50 (2006) nesten.

Namens de Werkgroep Vogeltellingen,

Kees Bower

Vogeltellingen IVN Eelde

Door een zeer koud voorjaar en daardoor zeer waarschijnlijk w enig muizen kw amen onze kerkuilen laat aan het leggen. Ook hadden enkele kerkuilen zelfs hun broedlocatie verlaten om op zoek te gaan naar een betere plek. Meestal keren ze na enige tijd wel weer terug op hun oorspronkelijke plaats.

Ook dit jaar hebben we weer enkele nieuwe kasten geplaatst, enkele vew ijderd en vervangen. Een nieuw broedgeval ziet u in de onderstaande tabel met 3 jongen in augustus. Een matig jaar 2006, evenals elders in ons land. Voor meer informatie zie onze website: www.ivneelde.nl

Overzicht van de broedgevallen in 2006

nr.	atlasnr,	naam	kast	2006	2005	2004	2003	2002
1.	12-13-25	S.v.d. Goot	x'93	1	3-3	3-2	3-4	3-1
2.	12-13-14	B.v. Bergen	x'93	3-4	3-4	3-5+	3-4	3-3
3.	12-13-23	T. Bouwman	x'90	3-2		3-2		
4.	12-13-44	H. Brink	x'90		5-1-9	5-3-1	3-3	
5.	12-14-31	W. Faber			3-3	3-5		
6.	12-13-14	E. Menkveld						
7.	12-13-25	J. Smid			3-4			
8.	12-13-14	P. Terwal	x'92					
9.	12-13-43	Fam.de Hoop		3-2			3-3	3-1
10.	12-14-31	Krooneman	x'02				3-2	
11.	12-13-15	Vennebroek	x	3-4	3-3	3-4	3-4	3-2
12.	12-13-35	P.v.d. Molen	x					
13.	12-13-25	J. Jongepier	x'96	1	3-4	3-5+	3-3	1
14.	7-53-35	M. Bonder	x'96	1	3-4			
15.	12-14-31	S. Knaap	x'00	3-3	5-0-4	1	1	1
16.	12-13-25	J. Steunebrink						
17.	12-13-25	G. Dijkstra	x'99					
18.	12-13-14	Fam. Nigten	x'04					
19.	12-13-16	Meerschap	x'03		3-3			
20.	12-13-43	Fam.P.Weesie	x'04					
21.	12-13-43	Fam. Brookman	x'06					
22.	12-13-43	Arnold Pilon	x'06					
23.	12-14-31	Jos v. Winden	x'06					
24.	12-13-25	Fam.vd.Bospoort	x'06	3-3				

codes:

- 1: 1 uil aanwezig, niet broedend
- 2: 2 uilen aanwezig, niet broedend
- 3-5(+): 2 uilen aanwezig, 5 jongen (bijvoorbeeld)(+= en 2^e broedse)
- 4-6: 2 uilen aanwezig, 6 eieren, dus geen jongen
- 5-4-1: 2 uilen aanwezig, 4 jongen, 1 ei/ dood jong

x: kast geplaatst en voor zover bekend in welk jaar.

resultaat:

1994 3 uitgevlogen jongen en 5 dood
1995 5 uitgevlogen jongen en 6 dood
1996 8 uitgevlogen jongen, 1 dood en 1 nest met 5 eieren verstoord
1997 3 uitgevlogen jongen en 3 jonge bosuilen!!!

1998 9 uitgevlogen jongen en 2 jongen dood
1999 8 uitgevlogen jongen, waarvan 3 bosuilen
2000 15 uitgevlogen jongen, waarvan 1 bosuil (2 dood in de kast)
2001 13 uitgevlogen jongen en 3 jongen dood
2002 7 uitgevlogen jongen
2003 23 uitgevlogen jongen
2004 34 uitgevlogen jongen en 1 dood jong (incl.8 jongen uit 2 br.)
2005 29 uitgevlogen jongen en 8 dode jongen.
2006 18 uitgevlogen jongen

Willem Zandt

Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu (BROM)

Ook het afgelopen jaar is de werkgroep bezig geweest met haar doelstelling: het in stand houden en verbeteren van de natuur en het groen in onze gemeente.

Dat hield o.a. in dat we de beleidsplannen van de gemeente wat betreft natuur- en milieu-aspecten kritisch volgen en znodig reageren. Dat geldt voor de al langer spelende procedures van de baanverlenging vliegveld Eelde en het bestemmingsplan "De Marsch"(zie Groen 46 en 47)

Dit jaar kwamen daarbij het Structuurplan Gemeente Tynaarlo en de bestemmingsplannen Kern Eelde-Paterswolde en Kern Vries. Deze plannen zijn na aanpassingen onder andere naar aanleiding van onze bezwaren inmiddels definitief goedgekeurd. Een procedure die we gestart zijn tegen de bouw van een biogasinstallatie midden in het landelijk gebied, waarover we in de vorige Groen al berichtten, loopt nog. We wachten de reactie van de gemeente af.

We hebben regelmatig overleg met de afdeling Groen van de gemeente met betrekking tot de bomen in onze gemeente. Het betreft bijvoorbeeld de kap en vervanging van een serie beuken aan de Asserstraat in Vries of de kap van monumentale bomen. De meeste moesten wijken omdat er gevaar bestond dat de bomen door ziekte of ouderdom zouden omwaaien. Verder is nog vermeldenswaard dat we betrokken zijn bij pogingen van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Gemeente en Landschapsbeheer Drenthe om aan de Helmerdijk de daar aanwezige restanten van oude vlechthekken, een oude vorm van veekering, te bewaren en te herstellen waarbij ook de aanwonenden betrokken worden. Dat waren de voornaamste activiteiten van onze werkgroep in het afgelopen jaar.

Agaath AB

Vlinderkampje in wording

Inmiddels is de werkgroep vlinderkampje enthousiast aan de slag gegaan. Veel informatie is verzameld bij anderen mede dankzij de lezingen over vlinders en de samenwerking met Natuurmonumenten (Jacob de Bruin). Het blijkt dat de meeste vlindertuinen veel uitheemse soorten planten gebruiken. Onze werkgroep heeft gekozen voor grotendeels inheemse soorten planten en struiken als waardplanten voor vlinders en andere insecten. De naam vlindertuin is daarom veranderd in de werknaam vlinderkampje. Het gebied kent een hoogteverschil, biedt mogelijkheden voor een natte hoek en een poel. De bestaande vegetatie blijkt al interessant te zijn als basis voor een vlinder-/insectenveld. Aansluitend aan het terrein van buurman Jacob Smid komt een boomgaardje met oude fruitrassen. Een ander gedeelte richten we in met cultuurplanten, onder andere de top tien van de vlindertuin in Zuidwolde. Voordat we echt aan de slag kunnen gaan moeten via Natuurmonumenten vergunningen bij de gemeente aangevraagd worden voor de poel en voor een schuurtje. Ook de financiële kant behoeft nog de nodige aandacht.

Op 15 september zullen we de plannen voor het vlinderkampje ter plekke presenteren. Op dit moment zijn we bezig met het opruimen van het terrein, het plaatsen van een afscheiding en het planten van bosplantsoen aan de rand.

Wie na de winterslaap ook actief aan de slag wil is van harte welkom! Laat dat weten aan Jille Eilander (tel. 3091918) of Tineke van den Berg (tel. 3094337)

Bericht van de jeugdnatuurclub

Ook het afgelopen jaar is onze club actief geweest. Met een 10-tal kinderen trokken we er elke maand op uit. Wie zegt dat er in de winter geen vogels te zien zijn vergist zich. We trokken onder de deskundige leiding van Anne van der Zijpp naar het Friesche Veen en de Hoornse Plas met kijkers en telescoop waar we allerlei ongewone eenden ontdekten die je eigenlijk alleen in de herfst en winter ziet, zoals smienten, tafeleenden en kuifeenden, maar ook zagen we aalscholvers, meerkoeten en futen. We bezochten ook de Zeehondencreche in Pieterburen. Er waren een heleboel jonge zeehonden die door de winterstormen hun moeder waren kwijtgeraakt. De zogenaamde Huilers.

En dan niet te vergeten onze excursie naar het Vogelasiel in Drachten waar een groot aantal zieke, gewonde of ouderloze vogels worden behandeld en verzorgd. Ze zaten in grote kooien of in een buitenvijver, zodat we ze mooi van dichtbij konden bewonderen. Ze hadden er ook een hele verzameling opgezette vogels.

In het voorjaar bleven we dicht bij huis. Bij het Friesche Veen hebben we gewapend met schepnetjes, emmers met water en loepotjes het onderwaterleven bestudeerd. We hebben in de Vosbergen paddenstoelen gezocht en er een speurtocht gehouden.

Hoogtepunt was onze excursie naar Schiermonnikoog in juni. Eerst met de auto, dan met de boot en daarna op defiets dwars door de kwelders en de duinen naar het strand. We hadden gelukkig mooi weer. We hebben daar een verwoed gevecht geleverd met het opkomend water om onze strandkastelen te redden van de ondergang, maar helaas.

In de herfst hebben we op het terrein van de Vosbergen onze traditionele natuurwerkdag gehouden. We hebben in een poel in een van de eilanden met grote sloothaken zoveel mogelijk alle waterplanten verwijderd zodat kikkers, salamanders en andere waterdieren weer wat ruimte krijgen. We hebben hard gewerkt en een paar jongens kwamen geloof ik met kletsboten thuis.

In december hebben we in Ons Honk in de Vosbergen van materialen uit het bos kerstkransen gemaakt en elk een mezenestkastje getimmerd om thuis of ergens in de buurt op te hangen.

En nu maar wachten of de mezen er ook in broeden willen.

Namens de jeugdnatuurclub,

Agaath AB

Snertwandeling door en langs de Hondstongen op 28 december.

Met 17 mensen hebben we vanuit het dorp Yde een prachtige wandeling gemaakt rondom het dorp. Het was net geen parapluweer.

De tocht ging over de Zuidesch, ten oosten van de Hondstongen, via het kerkpad, de vroegere kerkroute naar Vries. Langs dit zandpad was eerder een fiets/schelpenpaadje. Vanaf de hoogte op de Esch, ligt het dal van de Runslot p.m. 6 meter lager.

Onderweg wijzen Anneke en Wil ons nog diverse paddestoelen en zwammen aan. Op het meest zuidelijke gedeelte draaien we de Hondstongen in, en passeren we de Runslot, een klein beekje, dat zich door het beekdal slingert.

Er zijn veel houtwallen en singels, vaak dwars op de Runslot verlopend met natte weidekampjes. Er komt veel water vanaf de omgeving, maar het gebied is ook rijk aan zgn. kwelwater (goed voor een rijke flora).

De Hondstongen is destijds gespaard gebleven van de ruilverkaveling en is een prachtig bewaard gebleven beekdal landschap.

We lopen over de Veldweg op de grens van het beekdal aan de Oostkant en de landbouwgronden aan de westkant (eerder heidevelden).

Er zijn plannen om weer een deel van de landbouwgronden bij het reservaat aan te trekken.

Verderop is een groot terrein, jaren geleden afgegraven met veel laagtes met water, hier vindt begrazing plaats.

Na het passeren van dit terrein gaan we richting vliegveld. We lopen een stuk vlak langs het hekwerk (2 m. hoog) en zien op enig moment een ree over het vliegveldterrein rennen, even verderop komen nog 2 reeën uit de wal te voorschijn.

We komen via weilanden, langs 2 vennen, de Moespot en het Bolhuisgat, tenslotte lopen we weer terug in het dorp Yde.

Vanaf half één kunnen we genieten van een drankje en de lekkere snert in café Brinkman aan de Norgeweg in Yde.

Voor herhaling vatbaar.

Jan Fekkes

Lezing over kerkuilen

Er waren ruim 40 personen aanwezig en ze hebben genoten van een boeiende en enthousiaste presentatie door Koen Vogt uit Roden.

Alle uilen, die voorkomen in Nederland zijn kort de revue gepasseerd, maar daarna kwam al gauw de kerkuil aan bod (de naam in Engeland is niet kerkuil, maar schuuruil). Met behulp van prachtige dia's, werden ons veel wetenswaardigheden over deze prachtige vogel verteld.

Een soort, die dreigde uit te sterven in begin 60-er jaren.

Oorzaken – enkele strenge winters, slecht voedselaanbod, ander beheer van gronden (“muisonvriendelijker”), verminderde nestgelegenheid in schuren/boerderijen.

In 1980 waren er nog plm. 100 paren over van de kerkuil. Er zijn toen werkgroepen opgericht. Een landelijk netwerk, verenigd in de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, voelt zich sterk verantwoordelijk voor de kerkuil.

Er worden nestgelegenheden gezocht in boerderijen/schuren, verder worden op diverse locaties kasten geplaatst. Een intensief beschermings- en screeningsprogramma wordt uitgevoerd. Ook verbetering van biotopen is belangrijk en advisering over bierbeheer.

Dankzij deze inspanningen, is de populatie weer op het peil van de jaren 50 (plm. 3000 paren). Wisselingen in broedresultaat zijn ook sterk afhankelijk van klimaat en voedselaanbod. Het broedresultaat in 2006 was plm 35% slechter door deze omstandigheden.

Zonder velerlei inzet, zal de kerkuil het niet of moeilijk bolwerken. We spreken de hoop uit, dat er steeds weer mensen zullen zijn, die dit werk willen en kunnen doen.

Jan Fekkes

Foto: Koen Vogt

Excursie naar polder Breebaart op 7 oktober 2006.

De polder Breebaart is door een dijk omgeven, ligt naast de Dollard en is via een duiker verbonden met het buitenwater. Er is een soort kweldergebied ontstaan, met eb- en vloedwerking. Voor vissen is er ook een passage, via een soort trap. Een dorado voor vogels, vooral trekvogels in voor- en najaar.

De excursie was ruim aangekondigd, maar de weersvooruitzichten waren slecht; toch hebben 10 moedigen een bijzondere ochtend gehad.

In de vogelkijkhut waren m.b.v. telescopen allerlei vogels o.a. bonte strandlopers, ganzensoorten, allerlei eendenssoorten, kluten en aalscholvers te zien.

Later buitendijks geweldige zwermen bonte strandlopers (bontjes), die al zwenkend hun wisselend kleurenpatroon lieten zien. Het snel opkomende water verraste nog bijna enkele hazen. In de plassen diverse eendenssoorten. Zelfs een ijsvogeltje presenteerde zich.

Op de terugtocht naar het bezoekerscentrum de Reidehoeve werden we nog zeer vorstelijk onthaald op veel regen en wind.

Boven in de Reidehoeve is een uitkijkpost, van hieruit waren ook nog heel veel vogels te observeren – o.a. grote groepen kluten.

Al met al een prachtige ochtend, met prima begeleiding en uitleg van Anne van der Zijpp.

Jan Fekkes

Foto: Wil Folkers

Programma IVN – Afd. Vries en Eelde-Paterswolde

dinsdag 20 maart.

Jaarvergadering IVNVries.

Aansluitend een diapresentatie van Jan Menzinga. Hij maakt 3-dimensionale foto's en dia's van bloemen, paddenstoelen, vlinders, libellen, vogels, enz. Dit geeft een heel bijzonder effect en het is zeker de moeite waard om dit eens zien.

Aanvang 19.30 uur in Dorpshuis "De Pan", Nieuwe Rijksweg 4, Vries.

dinsdag 20 maart.

Jaarvergadering Eelde/Paterswolde.

Aansluitend een dialezing over bomen en struiken door Meindert van Nieff. De heer Van Nieff is een expert op dit gebied, want een belangrijk deel van zijn leven heeft hij als chef van de kwekerij gewerkt op de bekende boomkwekerij "De Bonte Hoek" in Glimmen.

Onder andere komen aan de orde de verschillende boomvormen, het gebruik van heesters in verschillende soorten tuinen en last but not least de monumentale bomen in onze eigen omgeving. Er staan namelijk in ons dorp verschillende zeldzame exemplaren. Ook zal de heer Van Nieff aan de hand van takken de kenmerken van een aantal bomen bespreken. Voor liefhebbers van bomen belooft dit een zeer interessante avond te worden. Er zal ruimschoots gelegenheid worden gegeven om vragen te stellen.

Aanvang 19.30 uur in de vergaderruimte van de Kijkboerderij van Natuurmonumenten aan de Helmerdijk.

woensdag 4 april.

Korte vlinder cursus door Minko van der Veen.

Op deze avond geeft Minko uitleg over het herkennen van vlinders in de natuur, waar we op moeten letten en waar we welke vlinder kunnen verwachten. Minko van der Veen is secretaris van de vlinderwerkgroep Drenthe en het is de moeite waard om de website van de Vlinderwerkgroep www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl eens te bezoeken. Minko heeft schitterend beeldmateriaal en hij laat het ons zien d.m.v. een powerpoint-presentatie.

Aanvang 20.00 uur in het Dorpshuis "de Pan" te Vries. Nieuwe Rijksweg 4, Vries.

Inlichtingen J. Roesink. Tel. 0592-291205

5 , 19 maart. 2, 14, 23 en 28 april. 14 en 19 mei.

Vogelcursus.

Deze cursus is inmiddels volgeboekt.

zaterdag 14 april.

Plantenruilbeurs Vries.

Ook dit jaar wordt de plantenruilbeurs van IVN Vries weer gehouden op het Landgoed "Bosch en Vaart". De ingang is aan de Aalfsweg, vanuit Vries de eerste afslag na het theekoepeltje en vanuit De Punt uiteraard voor het theekoepeltje.

U bent van harte welkom met plantmateriaal en onder het genot van een kopje koffie met koek kunnen we tuinervaringen met anderen uitwisselen. Ook is er gelegenheid voor rondleidingen over het landgoed Bosch en Vaart.

Tevens zal onze bomendeskundige Meindert van Nieff aanwezig zijn om het snoeien van bomen en struiken te demonstreren.

Aanvang 10 uur en sluiting om ongeveer 12 uur.

Inlichtingen bij Wil Folkers. Tel. 0592-542732

zaterdag 21 april.

Feestelijke opening van het jubileumjaar van het IVN Eelde-Paterswolde.

Aanvang: 14.00 uur in het Dorpshuis te Paterswolde (onder voorbehoud)

Programma:

1 Lezing over 60 jaar Natuurbescherming in Eelde-Paterswolde.

2 Lappervoort-Oosterland. Een gebied met meer mogelijkheden voor de natuur?

3 Wandeling.

4 Napraten met een hapje en een drankje.

Alle leden en donateurs zullen hiervoor schriftelijk worden uitgenodigd.

Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.

zaterdag 28 april

Plantenruilbeurs Eelde/Paterswolde.

Ook dit jaar wordt de plantenruilbeurs weer gehouden in de tuin van Jopy Kardol aan de Esweg nummer 23 in Eelde. De beurs is voor de tuinliefhebbers in onze omgeving altijd weer een attractie van betekenis. Er worden niet alleen planten, bollen en stekken geruild, maar ook vindt onder het genot van een kopje koffie uitruil van tuinervaringen plaats.

Als u nog nooit eerder een bezoek hebt gebracht aan deze beurs dan wordt het hoog tijd om dat nu eens te doen. Planten of stekken hoeft u niet mee te nemen. Uw aanwezigheid is al voldoende. Wij garanderen u een leuke ochtend en wellicht gaat u met een forse verzameling planten weer naar huis.

Hopelijk komt Jille weer met de kruiwagen en dat betekent dat het assortiment aan planten fors wordt verbreed.

Aanvang 10 uur en sluiting om ongeveer 12 uur.

Inlichtingen bij Ynze de Boer. Tel 050-3091875

zondag 13 mei

Vroege vogelexcursie

Zoals eens in de twee jaar gebruikelijk wordt dit jaar weer een excursie gehouden om 's morgens vroeg de vogelzang te gaan beluisteren.

Leden van de Vogelwerkgroep zullen proberen u de kenmerken van de zang van onze meest bekende zangvogels te leren herkennen. Dat kan het best 's morgens vroeg, want dan laten de vogels weten waar ze zitten en welk stukje terrein zij als hun territorium beschouwen. Niet alle soorten beginnen op het zelfde tijdstip. Er is een zekere zangklok: je hebt vroeg ontwakers en langslapers.

We verzamelen ons om 05.30 uur bij de hoofdingang van De Braak in Paterswolde.

Inlichtingen bij Anne van der Zijpp. Tel. 050-3096970

mei. (data zijn op dit moment nog niet bekend)

Expositie kunstwerken.

Expositie van kunstwerken over natuur en landschap. Aan scholen en verzorgingscentra in ons dorp is in verband met het jubileum van IVN Eelde-Paterswolde gevraagd kunstwerken te maken.

Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.

zaterdag 2 juni

Plantenexcursie.

Het wordt zo langzamerhand een traditie dat we met Roel Douwes, ecooloog bij Natuurmonumenten, op pad gaan. We gaan deze keer naar twee natuurgebieden. Eerst bezoeken we de Kappersbult in het beekdal van de Drentse Aa en vervolgens gaan we naar de Vijftig Bunder, een heidegebied op de flank van de Drentse Aa. Hier kunnen we o.a. de volgende planten bewonderen: valkruid, gevlekte orchis en echte gulden roede.

De Kappersbult en omgeving zijn vooral rijk aan Zeggen (schijngrassen) Voor de liefhebbers biedt deze excursie een uitstekende mogelijkheid om hun plantenkennis te vergroten.

Vertrek: 9.00 uur vanaf de kerk in Eelde. De excursie is afgelopen om ongeveer 12.30 uur.

Helaas kunnen er maar een beperkt aantal mensen mee in verband met de kwetsbaarheid van het gebied. Vroegtijdig aanmelden is in dit geval noodzakelijk en dat kunt u doen bij Ynze de Boer. Tel. 050-3091875 of bij Leo Stockmann. Tel 050-3095304.

zaterdag 9 juni

Eelder jaarmarkt.

IVN Eelde-Paterwolde is op de markt aanwezig met 2 stands en een doe-laboratorium voor de jeugd. Een jubileumactiviteit.
Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.

zaterdag 4 augustus.

Vlinderexcursie in Zuidwolde.

Met Joop Verburg is afgesproken om een excursie te houden in de vlindertuin van Zuidwolde.

Hij heeft in december een lezing gehouden in Vries over deze vlindertuin en nu kunnen we zien hoe alles in volle bloei staat en welke vlinders er vliegen. Ook is er een kleine kans om de Sleedoornpage te zien vliegen. In 2005 vlogen er meerdere dagen achtereenvolgende twee van deze vlinders.
Nadere informatie over opgave en tijdstip van vertrek komt in de regionale weekbladen en op de website van het IVN.

Inlichtingen bij Janny Roesink. Tel. 0592-291205

zaterdag 25 augustus.

Bij de burenen op bezoek.

We gaan met Kristin Wijnja van de afdeling Peize, de Bommelier-route lopen. Deze route is een recent initiatief van het IVN en Natuurmonumenten en voert door een slagenlandschap.

Het wandelgebied ligt tussen het Peizerdiep, de rondweg rond Peize, de Groningerweg en het fietspad naar Roderwolde. Dit gebied heet de Stenhorsten, genoemd naar een horst of zandkop die hier ligt. Het terrein ligt op een overgang van een hoog naar laag, wat een grote variatie aan planten oplevert. Ook vogels zullen zich niet onbetuigd laten in dit vrij vochtige gebied.

De charme van dit terrein zit hem volgens Kristin vooral in de sfeer van het verleden die het oproept.

Vertrek per fiets om 9.00 uur vanaf het Loughoes in Eelde. We zijn weer terug om ongeveer 12.30 uur. Waterdicht schoeisel is van belang.

Opgave bij: Ynze de Boer. Tel. 050-3091875

zaterdag 15 september.

Presentatie van de plannen voor het vlinderkampje in landgoed De Duinen.

Jubileumactiviteit van het IVN Eelde-Paterswolde.

Ook andere groene organisaties zijn aanwezig.

Het thema van de Groene maand is "cultuurhistorie". 's Ochtends en 's middags is er een excursie door de landgoederen: een rondje Lemferdinge, De Duinen en Vosbergen.

Tijd w aarschijnlijk van 10.00 uur tot 15.00 uur
Contactpersonen: Jille Eilander (tel. 3091918) en Tineke van den Berg (tel. 3094337)
Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.

woensdag 10 en 17 oktober en zaterdag 10 november.

Cursus paddenstoelen en excursie.

Nadere informatie volgt in augustus via de weekbladen en op de website van het IVN.

Inlichtingen bij Wil Folkers. Tel. 0592-542732.

zaterdag 3 november

Natuurwerkdag.

De eerste zaterdag van november is de Nationale Natuurwerkdag. Op veel plaatsen in het land gaan vrijwilligers aan de slag. Het doel van de dag is om zoveel mogelijk mensen kennis te laten maken met het werken in de natuur. Aan het eind van de dag gaat iedereen moe, en tikje stijf, maar voldaan naar huis.

In de afdeling Eelde-Paterswolde wordt de natuurwerkdag gehouden op een inmiddels voor een aantal werkers bekende locatie, het Bongveen bij Yde. Samen met de leden van Dorpsbelangen Yde gaan we daar onder begeleiding van Landschapsbeheer Drenthe weer aan de slag. Er is weer werk voor veel handen.

Meer informatie in oktober op natuurwerkdag.nl, ivneelde.nl en in regionale weekbladen.

Voor informatie: Cor Kerstens, 050-3093373

dinsdag 6 november.

“The inconvenient truth“

Indrukwekkende film over de gevolgen van de klimaatsverandering (opwarming) voor de leefbaarheid op aarde. In de hoofdrol Al Gore, voormalig vice-president van de Verenigde Staten. De film wordt op een groot scherm vertoond.

Aanvang 20.00 uur in het Loughoes.

Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.

eind november

Feestelijke afsluiting van het jubileumjaar van IVN Eelde-Paterswolde.

Met aanbieding van een jubileumboekje aan al onze leden.

Het volledige programma vindt u in het volgende nummer van Groen.

IVN Zuidlaren - activiteiten 2007.

Lezingen zijn voor leden (ook voor onze leden) en donateurs gratis, voor niet-leden € 2,50

Donderdag 8 maart.

“Waterberging en Natuurontwikkeling in Noord-Drenthe”

Dialezing door Peter de Vries, bestuurslid Waterschap Noorderzijlvest.
Het Veerhuis 20.15 uur.

Zondag 25 maart.

“Langs de Brinken van Zuidlaren”

Cultuurhistorische wandeling o.l.v. natuurgidsen van IVN Zuidlaren
Start om 10.30 uur op de Grote Brink voor het Brinkhotel in Zuidlaren.

Donderdag 19 april.

“Planten van de Drentsche Aa”

Dialezing door Kees Boele, bioloog, Het Veerhuis, 20.15 uur.

Zaterdag 12 mei

Wandeling over het Balloerveld(voor leden)

Vertrek 10.00 uur Laarwoud, start 10.30 uur schaapskooi Balloerveld

Woensdag 23 mei

Wandelexcursie door stroomdal Drentsche Aa

Start 19.00 uur parkeerplaats Molensteeg, Oudemolen

Zondag 17 juni

Wandelexcursie door de Onnerpolder

Vertrek 10.00 uur Laarwoud, start 10.15 uur 't Haventje in Noordlaren

Vrijdag 6 juli

Tocht door het Bargerveen(voor leden)

Start 18.00 uur Laarwoud

Informatie: Ineke Boland (050-4061640)

Cursussen

Vogelcursus voor gevorderden. Op 22 maart, 29 maart en 12 april

Info: Eddy Dijk,(050-4092838)

Cursus Roofvogels en Uilen, Op 22 maart, 29 maart en 12 april

Info: Dick Schoppers (050-4094168)

Cursus “Waterkwaliteit aan de hand van waterdieren en –planten

Door medewerkers van het waterschap Hunze en Aa's op do.24 mei en 31 mei,

veldpracticum op za. 9 juni 2007 voor IVN-gidsen, geïnteresseerden zijn van harte welkom, zolang er plaats is.

Info: Jansiem Rus (050-4095832 of Rusjansiem@hotmail.com)

Vlinder.....mooie vlinder.....

Een Drents duo zingt over deze mooie diverse insectensoort.
Een Drentse stad noemt zich de "Vlinderstad".
Er zijn restaurants in Drenthe die er hun naam aan verbinden.
"De gouden vlinder" is uitgereikt aan een Drent.
Er zijn vele vlindertuinen in Drenthe; zoals in Vries, in Zuidlaren (in oprichting) en in Eelde (in oprichting).
En dan zijn er Drenten die het hele jaar door zich verdiepen in het wel en wee van de vlinder.
Zo ook enkele IVN-ers in onze omgeving.
En we hebben de "vlinder van de maand" (zie www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl).

15 februari 2007, temperaturen van boven 10 graden Celsius, zonnig weer. En dan zie ik daar opeens op een sneeuwklompje een Kleine vos, "de vlinder van de maand februari". Het is toch nog niet zo lang geleden dat ik die zag? Ik haal een kopie van mijn inventarisatielijst 2006, die ik aan het eind van het jaar naar de vlinderwerkgroep Drenthe heb gestuurd, er bij. Jawel, op 9 oktober heb ik de Kleine vos het laatst waargenomen. Mijn laatstewaarname 2006 heb ik genoteerd op 26 november: een Atalanta. Deze laat vliegende vlinders vond ik steeds op de nog bloeiende vlinderstruik, niet de meest voorkomende paarse of roze maar de gele vlinderstruik. Als u deze struik, die tot laat in het jaar bloeit, nog niet in uw tuin hebt staan en u vlinders naar uw huis wilt lokken, kan ik u deze struik aanraden. Succes verzekerd op een mooi zonnig plekje!
Data en tijden worden altijd weer overtroffen. In het boek "Dagvlinders in Drenthe" las ik dat de vroegste waarneming van de Kleine vos is op 14 januari, de laatste op 13 november. Ik doe mijn best weer dit jaar, want het is net als in de sportwereld, je wilt graag overtreffen.
De Kleine vos (*Aglais urticae*) is een algemene standvlinder, komt verspreid over Drenthe voor. De vlinder is een soort die graag brandnetelruigten en ruigten met goede nectarplanten opzoekt. Gelukkig hebben we die in onze natuurlijk aangelegde tuin niet weggemaaid. De vlinder kan zijn eitjes bij ons afzetten en de rupsen hebben voldoende te eten. Overwinteren doen ze buiten (ze kunnen temperaturen van tenminste -20 graden overleven) en in schuurtjes. Onder een houten trapje in onze schuur zag ik een keer wel 10 vlinders wachten op warmere tijden. Zelfs onder de stortbak van onze wc probeerde een Kleine vos de winter door te komen. Die heb ik helpen verhuizen naar ons schuurtje.
We hebben nog een korte vlinder cursus in Vries te goed op 4 april. We kunnen onze kennis opfrissen en de komende tijd weer genieten van deze vrolijke fladderaars.

Janny Roesink, vlinderwerkgroep IVN-Vries

Geraadpleegde literatuur: Dijkstra, A.C.J. (2003), **Dagvlinders in Drenthe**,
voorkomen en verspreiding 1990-2001, Assen.
Inventarisatiegegevens: kilometerhok 233-562 (2006 en 2007), tussen
Ubbena en Zeijen

Kleine Vos

© Tom Albright via Wikipedia

Zeijerstrubben

Restant van een oerbos met archeologische vondsten.

De Zeijerstrubben liggen ten westen van het brinkdorp Zeijen, in de gemeente Tynaarlo.

Onder strubben verstaat men in Drenthe korte gedrongen eikenstruiken die zijn ontstaan door vraat van schapen en wild. Mogelijk is de bijzondere vorm mede ontstaan door de aanwezigheid van keileemlagen dicht aan de oppervlakte (keileem is gevormd in de voorlaatste ijstijd door de schurende werking van landijs).

De strubben zijn plaatselijk zeer breed en elders heel smal en markeren ononderbroken de esrand van de Noorderes. Het bevat enkele vennetjes, o.a. het Bollenveen en enkele open gedeelten begroeid met heide. Het is een niet aangelegd bos (oerbos) en in archeologisch opzicht is het gebied zeer waardevol en door archeologen meerdere malen onderzocht.

De Zeijerstrubben maken deel uit van een esdorpenlandschap zoals dat ontstaan is op diverse plaatsen op het Drents plateau, zo ongeveer 800 jaar na Chr.

Typerend voor een esdorpenlandschap is het dorp met brink(en), zoals Zeijen. Op korte afstand van het dorp de essen (noorder- en zuideres) voor akkerbouw en omringd door strubben.

In het verlengde hiervan, doorsneden door beekjes, de madelanden in gebruik als hooi- en weilanden en tenslotte de woeste gronden (heidevelden met vennetjes).

De primaire functie van de strubben was om de essen te beschermen tegen weersinvloeden, wild en vee. Daarnaast werd hout gebruikt als bouw materiaal en geriefhout, eikels gezocht als varkensvoer en eikenschors verzameld door eekschillers t.b.v. de leerlooierij.

Heel bijzonder is het voorkomen van de Zweedse Kornoelje, die in het voorjaar weelderig bloeit. De zaden van dit plantje zijn waarschijnlijk in de voorlaatste ijstijd meegevoerd uit de Scandinavische landen. Deze plant komt in Nederland mogelijk alleen nog voor in de Zeijerstrubben. De bloem is opgenomen in het gemeentewapen van de gemeente Tynaarlo.

Maar er komen meerdere bijzondere planten voor, o.a. zevenster, dalkruid, salomonszegel, lelietje van dalen, bosanemoon, witte klaverzuring, bosbes, brede stekel- en adelaarsvaren, kamperfoelie, enz.

In het bos, dat voornamelijk bestaat uit (korte kromme) eiken, berken en hulst, schuilen regelmatig reeën.

In de strubben ligt een aantal grafheuvels uit de bronstijd. In de nabijheid (Noordseveld) ligt een hunebed en celtic fields (raatakkers) uit respectievelijk de steen- en ijzertijd.

Het Bollenven heeft waarschijnlijk in het verleden een rol gespeeld bij bepaalde rituelen.

Dit ven is geheel onderzocht, er zijn o.a. strengen mensenhaar, aardewerk en stierenhoorns gevonden.

Ook ligt er een gedenksteen in de strubben ter nagedachtenis van twee verzetshelden uit de Tweede Wereldoorlog die hier in september 1944 zijn gefusilleerd.

De strubben zijn thans eigendom van Staatsbosbeheer. Beheer vindt alleen plaats op de plekken waar heide en Zwedse Kornoelje groeit. Aan het bos zelf wordt geen onderhoud gepleegd; er wordt een natuurlijke ontwikkeling nagestreefd.

Jan Vrielink

Zwedse Kornoelje

Natuurwerkdag op zaterdag 4 november 2006.

In tegenstelling tot voorgaande jaren was de belangstelling voor de natuurwerkdag deze keer bijzonder groot. Om half tien stonden ruim 30 mensen klaar om aan de slag te gaan in het Bongveen, dat door de inwoners van Yde ook wel het Yderveen wordt genoemd.

Het Bongveen is in feite nog een van de weinige hoogveen restanten in onze omgeving.

Na een kort welkomstwoordje door een van de mensen van Landschapsbeheer Drenthe werd men geïnformeerd aan welke werkzaamheden men mee kon doen. De grootste groep ging zich bezig houden met het verwijderen van opslag uit het zogenaamde heideveldje, een naam die de waarheid geweld aan doet want het heideveldje is door de voortschrijdende successie al lang geleden veranderd in een soort grasland. Op dit terreintje werd opslag van berken en elzen verwijderd met de bedoeling om planten als wolfsklauw en zonnedauw, die hier vroeger veel voorkwamen, een nieuwe kans te geven. Dat is niet altijd een gemakkelijk karwei want de wortels van deze boompjes zijn al zo hecht in de bodem verankerd dat het uittrekken of uitsteken de nodige energie vraagt.

Een kleinere groep hield zich bezig met het omzagen en afvoeren van een gekweekte wilgensoort die in dit gebied niet thuis hoort. Ook moesten een aantal Amerikaanse vogelkersen het veld ruimen. Al met al kunnen we zeker terug zien op een zeer geslaagde dag waarop een groot aantal vrijwilligers met plezier in de natuur bezig is geweest.

Ynze de Boer

Een deel van de vrijwilligers bezig op het "heideveldje". Foto: Ynze de Boer

Nacht van de nacht

Excursie zaterdag 28 oktober 2006, 21.30 – 23.45

Organisatie en leiding: Inge Kuipers Munneke en Leo Stockmann

De Nacht van de nacht werd voor het tweede achtereenvolgende jaar landelijk gehouden. Bedoeling is om de mensen de sfeer van de nacht te laten beleven. Wat leeft er 's nachts, hoe donker en hoe stil is de nacht nog, wat zijn de niet-natuurlijke verstoringen (licht en geluid) en wat is de invloed daarop op het leven van de nachtdieren? In Eelde werd voor de eerste keer iets georganiseerd en wel door het IVN.

24 personen hadden zich voor de excursie opgegeven, IVN-ers en niet IVN-ers en van de media Peter Tholen van Dorpsklanken en Dick Koster van Radio LOEP. Zowel de krant als de radio hadden vooraf aandacht besteed aan de Nacht van de nacht.

Er werd op de fiets vertrokken vanaf het Loughoes. De wandeling begon op de P begraafplaats Vosbergen. Het was nog 14 ° C, maar ook begon het te regenen. En de regen zou pas na de excursie ophouden. Dat was wat onverwacht en maar weinigen hadden een plu meegenomen.

Leo las eerst het volgende gedicht (dichter anoniem, rond 1750) voor:

Beste luyden,

*Beste luyden al te saam
Alleen ik wiet waar wy zo hinne gaan
De nagt is donker, angstig soms
't Vervult de harten met een bons
De Heer die wiet hoe 't ons vergiet
Of wy verdwalen of juist niet*

Enige hilariteit. En toen op pad. Voor de veiligheid werd af en toe het pad beschenen met enkele zaklantaarns. De eerste stop was bij het nieuwe bruggetje over de uitgebaggerde Oude Aa in polder Lappenvoort. Van de sterrenhemel was niets te zien natuurlijk, wel de nieuwe verlichting langs de sneweg A28. Nu nog ten bate van de nachtwerkers, maar straks een permanente middenbermverlichting. Hoe nodig is dat nou? We voelden ons al nat worden.

Terug naar het bos. Paddestoelen, o.a. glimmende porseleinzwammen, gaven een bijzonder effect. Een tweede stop bij de villa. Door het mindere weer lieten de nachtdieren het afweten. Geen bosuil te horen, geen vleermuis te zien. Alleen het geluid van de regen en de wind. Om de mensen toch uilengeluiden te leren kennen werd onder een paraplu een cd gedraaid met geluiden van de Steenuil (weliswaar geen bosvogel) en de

Tijd voor een lekker drankje.

Foto: Inge Kuipers Munneke

Bosuul. Leo vertelde een verhaal over 'waarom een uil een nachtvogel is, en de winterkoning in het struikgewas leeft'. En vertelde over de eigenschappen van de uil die hem zo'n goede nachtjager maakt. Verder ging het, over bredere en smallere paden. Een stop bij een grote vijver met langs de rand de wettelijk beschermde Koningsvaren. Geen vleermuis boven het wateroppervlak te zien. Wel werd uitleg over de eigenschappen van de vleermuis gegeven en een zogenaamde 'batdetector' gedemonstreerd. Dit apparaatje kan voor ons niet hoorbare vleermuisgeluiden omzetten in voor ons wel hoorbare geluiden. Maar het apparaatje hoefde helaas niets te doen. En we werden maar natter. Weer verder ging het. Via een wat moeilijker beloopbaar paadje kwamen we bij de heuvel met het bankje met de twee Juliana-Bernhard eiken, geplant in 1937. We liepen door naar het grasveldje bij het graf van de voormalige landgoedeigenaren van Vosbergen, de heer Kraus (gestorven 1937) en mevrouw Kraus-Groeneveld (gestorven 1949). Bij het graf staan enkele prachtige en bijzondere coniferen. Ransuilen gebruiken deze bomen als roestplaats. Tijd voor een drankje. Naar geloven kon men Wilde bramenlikeur of Bosvruchtensap ingeschonken krijgen. (Met dank aan Albert Heijn, voor het gratis beschikbaar stellen van de kartonnen koffiebekertjes). Loreena McKennitt (cd) zong voor ons heel toepasselijk: All souls night.

Nog een klein stukje lopen en we waren bij het toegangshek van Vosbergen, vlakbij het startpunt van de excursie.

De deelnemers kregen nog Het Nachtpakket mee, een papieren tas met materiaal over 'Doe, ontdek en beleef zelf de nacht. Laat het donker donker'.

Verregend, maar zeker tevreden over de excursie, ging ieder fietsend over verlichte wegen naar huis.

Leo Stockmann

Huismus en Ringmus in status en getal

Aantallen

Huismus en Ringmus hebben de afgelopen jaren regelmatig aandacht gekregen in de media, van damesblad tot natuurtijdschrift, van krant tot televisie. Waar aandacht voor is, daar is iets aan de hand. En dat is ook bij de mussen zo. Hun aantallen zouden schrikbarend achteruit zijn gegaan, en dat kan eigenlijk niet getolereerd worden. Kortom: tijd om het tij te keren.

Huismusvrouwje

Om een idee van aantallen (broedparen) te hebben, slaan we enkele Atlassen open. We lezen het volgende:

Atlas van de Nederlandse broedvogels (uitgave 2002)	Huismus, jaren '70: 1 – 2 miljoen Huismus, jaren '90: ½ - 1 miljoen Ringmus, jaren '70: ½ - ¾ miljoen Ringmus, jaren '90: 50.000 – 150.000
Vogels van Drenthe (uitgave 1982)	Huismus, jaren '70: 40.000 – 60.000 Ringmus, jaren '70: 7.000
Wintervogels van Drenthe (uitgave 2001)	Huismus, jaren '70: 40.000 – 60.000 Huismus, jaren '90: 50.000 – 90.000 Ringmus, jaren '70: 10.000 – 12.000

De cijfers uit de Atlas van de Nederlandse broedvogels geven een alarmerend beeld. De Huismus in aantal gehalveerd, de Ringmus nog veel meer dan gehalveerd.

Kijken we naar cijfers uit de Drentse Atlassen, dan zien we dat er in de jaren '90 meer broedparen Huismussen zijn geteld dan in de jaren '70. Voor de Ringmus geeft de Atlas Wintervogels van Drenthe voor de jaren '70 een veel hoger aantal broedparen dan de Atlas Vogels van Drenthe. In die winteratlas wordt ook geschreven dat eind jaren '80, begin jaren '90 meer broedparen Ringmussen voorkwamen dan in de jaren '70. Wijkt de situatie in Drenthe dus in positieve zin af van de zeer negatieve Nederlandse trend?

Ik zou dat nog niet zo durven zeggen. Hoe goed en hoe vergelijkbaar zijn tellingen? Hoe verantwoord zijn extrapolaties van echte tellingen in deelgebieden naar schattingen voor geheel Drenthe en Nederland?

Zien we ze nog?

Uit de cijfers blijkt ook dat beide mussensoorten (nog) niet zeldzaam zijn. Echter de vrije val in aantallen (Atlas van de Nederlandse broedvogels) heeft gemaakt dat ze op de Rode lijst (gepubliceerd in 2004) zijn terecht gekomen. De Rode lijst vermeldt hun status als 'gevoelig'. Vooral de afname van nestgelegenheid (waar kunnen ze nog onder de dakpannen?) is een probleem. Ook is op het open veld veel minder eten te vinden (zaden van wilde planten en graankorrels) dan vroeger.

Zowel in 2005 als in 2006 zijn in een weekend in december tuinvogeltellingen in Nederland geweest. Ook u heeft er wellicht

aan meegedaan. Op www.tuinvogeltelling.nl kunnen we zien dat de Huismus al twee maal winnaar is van de top-10. In 2005 met 56.346 exemplaren, in 2006 met 79.824. De Ringmus belandde in de top-10 van 2005 als nummer 10 met 10.380 exemplaren, en kwam in 2006 niet meer in de top-10 voor.

Op de Drentse top-10 in 2006 was de Huismus ook winnaar met 4549 exemplaren, de Ringmus kwam op de vierde plaats terecht met 1708 exemplaren. En het antwoord op de vraag 'Zien we ze nog' is dus ja! En mocht u het nog niet weten: De zijn te herkennen aan de grijze kruin en zwarte kin en ze hebben geen zwarte vlek op de witte wang, de vrouwtjes en de jongen missen deze kenmerken; de Ringmusmannen en -vrouwen zijn gelijk en zijn te herkennen aan de kastanjebruine kruin, een kin met minder zwart en hebben een zwarte vlek op de witte wang, de jongen zijn wat minder uitgesproken van kleur.

Namen en voorkomen.

De wetenschappelijke naam van de Huismus is *Passer domesticus*, die van de Ringmus is *Passer montanus*. De betekenis van *Passer* is onbekend, *domesticus* = bij het huis horend, *montanus* = in bergstreken voorkomend (onlogisch voor ons land, en mogelijk is er verwisseling geweest met een naam voor de Rotsmus).

Huisumusjong met lekker hapje, een volwassen mannetje (de vader?) kijkt toe.

De Huismus leeft daar waar mensen wonen, want om te nestelen en voedsel te vinden heeft de soort zich aan ons gebonden. Geheel en al een cultuurvolger, dit mede dankzij een hoog ontwikkelde sociale instelling. Ook de Ringmus leeft waar mensen wonen, zij het dat het meer een soort van het buitengebied is.

Huis- en Ringmussen zijn buiten het broedseizoen in kleinere of grotere groepen ook aan te treffen op open akkerland.

Zowel voor de Huismus als voor de Ringmus zijn vele namen in omloop, meest streekgebonden.

Een overzicht daarvan staat in het boekje 'De Nederlandse vogelnamen en hun betekenis' van Henk Blok en Herman ter Stege, uitgave 2000. Het schrijven van deze paragraaf is ook grotendeels aan dit boekje ontleend.

Mussen aan de Anemoonweg in Paterswolde

Mussenkast voor 5 broedparen. Links een kastje voor de koolmees.

Al 10 jaar woon ik op de Anemoonweg 40. In mijn woonomgeving zijn nog Huismussen; Ringmussen zie ik heel af en toe. Her en der hebben de Huismussen de mogelijkheid om via de dakgoot onder de pannen te komen en daar te nestelen, zo ook bij mijn huis. Ze krijgen bij ons dagelijks kruimeltjes brood, uitgestrooid op een betegeld binnenplaatsje. En ze bietsen regelmatig graankorrels uit het open konijnenverblijf. Hun aantal varieert van ca. 10 (in de late winter, begin van het voorjaar) tot zo'n 25 in de periode na het broedseizoen. Meest zie ik ze in groepsverband. Het zou me niet verbazen als ze allemaal familie van elkaar zijn. Bij gevaar

(Sperwer, kat) vluchten ze snel in dicht stekelig struikgewas van Vuurdoorn en Hulst.

In de kerstvakantie heb ik van hoofdzakelijk wat afvalhout een serie rijtjeswoningen voor de mussen in elkaar getimmerd. Er is ruimte voor 5 paren. Reuze benieuwd of de woningen in gebruik zullen worden genomen. De afmeting van een woning is 26 x 12 x 12 cm. Het vlieggat is 3,5 cm in diameter.

Help de mus

Van mussen kun je erg genieten. Ina Marbus schreef eens over de Huismus in het verenigingsblad van de KNNV, Natura van januari/februari 2000: 'Hij is slim, behendig, alert, sociaal voelend en mag gerust onder mijn dak wonen. Hij rekent er zelfs op dat ik hem 's morgens en 's avonds wat lekkers toestop. Ik beleef veel plezier aan mijn onopvallende favoriet, die door sommige mensen zelfs verguisd wordt.'

Welnu, mijn advies (L.St.) is duidelijk. Maak mogelijk dat de mussen bij uw woning kunnen broeden, en geef hen dagelijks wat kruimeltjes brood (op kaas zijn ze ook gek trouwens). De mus moet in ons straatbeeld aanwezig blijven.

Leo Stockmann

Werkdag in het Elsburger Onland.

Op zaterdag 27 januari hebben we op verzoek van Ronald Visser, de beheerder van dit gebied, onderhoud gepleegd op een zetwal, een paar meter brede, vrij lange wal in een veen waar vroeger de turven werden opgestapeld. Er werd gestart om 9.30 uur. Na een welkomstwoordje van Ynze en een korte inleiding van de beheerder rukten we met handzagen en kruisagans uit naar de zetwal waar we aan de slag moesten. Het bruggetje op de weg daar naar toe bleek voor Nella een zodanig obstakel dat ze besloot niet verder mee te gaan. Het bruggetje was niet alleen glad door een laag algen maar ook op bepaalde plaatsen met een laagje ijs bedekt. Ook Anne had het hier moeilijk. Hij dreigde uit te glijden maar dat ging allemaal net goed. Bij het afscheid van Nella bood ze ons een pakketje met heerlijke koek aan.

Op de zetwal werden elzen omgezaagd en verwijderd. Deze bomen gaven hier te veel schaduw waardoor een aantal zeldzamere soorten minder goed kan gedijen. Ook kunnen grote bomen schade toebrengen aan de zetwal. Als ze omwaaien dan nemen ze doorgaans een groot deel van de zetwal mee. En dit gevaar is niet denkbeeldig omdat op deze natte plekken bomen doorgaans ondiep wortelen. Gelukkig werden de dikste stammen door Ronald met een professionele motorzaag in stukken gezaagd die daarna door ons op een bepaald punt werden neergelegd. Het verwijderen van de takken had letterlijk en figuurlijk meer voeten in de aarde. De takken moesten namelijk naar een boomwal in de buurt worden gebracht en op het pad daar naar toe lag een dikke laag bagger wat het transport uiteraard niet vergemakkelijkte.

Na afloop werd nog even gezellig nagepraat. En de traktatie van Nella ging er in als koek.

Ynze de Boer.

(van links naar rechts): Leo Stockman, Tineke van den Berg, Edwin Kielman, Willeem Zandt, Ynze de Boer, Anne van der Zijpp, Jille Eilander, Gertjan van den Berg en Ep de Boer
Foto: Ronald Visser

Friescheveen, toen en nu

Noordelijk van Vennebroek ligt het Friescheveen, (ook) sinds 1985 in bezit van Vereniging Natuurmonumenten. In het midden van de 19de eeuw is deze plas ontstaan door Friezen, zoals de naam al aangeeft. Zij kwamen hier vanaf (de) Hoornschedijk en vanuit het Neerwold (later Paterswoldse Meer) turf steken. De lange legakker(weg) en de zeven eilandjes in het verlengde daarvan vormen de laatste zichtbare restanten van deze ontginning. Door golfslag (afkalving) zijn de overige legakkers verdwenen. Rondom de plas liggen een kleidijk en een zoom van moerasbos. Het zuidoostelijk gedeelte vormt qua flora een uitzondering, want hier treft men diverse wilde cultuurplanten aan: appel, pruim, kers, framboos en hop. Ook wingerd en sering doen het hier goed. Bovendien is hier de plek, waar de stad Groningen tussen 1900 en 1930 haar huisvuil dumpte. Hier en daar komt men nog metalen voorwerpen tegen, vandaar de toepasselijke naam Het Blik. Tussen Friescheveen en Vennebroek ligt de Camphuispolder, een gebied van onvergraven veengrond, dat uiteraard ook deel uitmaakt van het domein van Natuurmonumenten.

Zo treft men Friescheveen en omgeving aan, wanneer men hier wandelt. Wil men in alle rust genieten van deze stille plas in haar groene gordel, kies dan niet de zondagmiddag uit... Rijen geparkeerde auto's langs het afgesneden deel van de Hoofdweg tussen Vennebroek en De Braak vormen de graadmeter van en voor bezoekers! Met name als het een windarme zonnige zondag is, wanneer ook maar in het jaar, trekken horden dagjesmensen naar de drie bezittingen van Natuurmonumenten in dit deel van Paterswolde: De Braak, Vennebroek en Friescheveen, met een overloop naar Oosterland en Lappenvoort. Ergo: mijd de drukte en kies een doordeweekse dag uit; zaterdag is een randgeval.

Loop bij Café Friescheveen over het Hoog Holtje, huur er een roeiboot en vaar de plas op; ga er eventueel vissen. Loop vanuit het oosten over de legakker tot praktisch midden in de plas. Hier wachten liefst drie banken bij elkaar op u om u rust te verschaffen. Een groot gedeelte van deze voormalige legakker is door vrijwilligers van Natuurmonumenten en IVN omgetoverd tot een zogenaamd knuppelpad om enige stevigheid onder de zolen te hebben. Loop langs de zuidrand naar de vogelkijkhut (geopend in mei 1993) en geniet er van de diverse vogels. Ik ken ze niet zo bij name, maar dat is ook helemaal niet nodig. Boven de vensters met luiken, een zestal naar ik meen, zijn informatiebordjes bevestigd. Hierop staan alle op en rond de plas voorkomende vogels afgebeeld, van een beknopte, maar duidelijke uitleg vergezeld. En let in de herfst en winter op de kale, witte bestrate bomen, een apart gezicht

Loop verder langs de westrand, geniet er van de eenden, de betonnen steiger en de prachtige villa Weltevreden, beter bekend als Villa Friescheveen. Het leven van dit pand in Jugendstil heeft aan een zijden draadje gehangen, maar is door Natuurmonumenten en de huidige bewoners, de familie Stöver, van de ondergang gered. En loop tenslotte de fraaie donker geplaveide Frieschelaan af, terug naar uw auto op de parkeerplaats bij Café Friescheveen aan de Meerweg of in de berm van de 'Boerdijk' (afgesneden stuk Hoofdweg). Langs de Frieschelaan ontwaart men nog een drietal oude lantarens, zoals de voormalige gemeente Eelde die in het midden van de vorige eeuw overal had, niet te lang en met een fraaie kromming ('kw art cirkel') aan de bovenkant.

Ga in de buurt van de oostelijke lantaarn zitten op de bank aan de rand van het water op de hoek, even ten noorden van de villa. Deze zitplaats is aan Natuurmonumenten geschonken door het echtpaar Geertsema-Camphuis. Mevrouw ('Pam'; 1922- 2004), getrouwd met Albert Geertsema (1920-1999) was een kleindochter van Pieter Arnold Camphuis (1860-1928), de grondlegger van het landgoed Vennebroek. Villa Friescheveen werd door hem, zijn echtgenote Hermina Kuiper (1861-1914), hun zoon Feico Pieter Jan Camphuis (1890-1945) diens echtgenote Petronella Adriana Pierson (1896-1994) en hun kinderen Imene (mw Nater), Pam (zie boven), Henk (woont in Versailles, Frankrijk) en (Pieter) Arnold (1926-1982) benut als zomerverblijf; zij woonden in Huize Vennebroek. In 1985 verkocht de familie het geheel aan Natuurmonumenten. In 1980 en 1990 heb ik met de oude mevrouw Camphuis, toen 84 resp. 94 jaren oud, herinneringen opgehaald.

Want zoals ik als jongetje 'op' Vennebroek rondwaarde, zo liep ik ook met vriendjes langs de boorden van het Friescheveen. Veel van nu was er ook toen al; op het eerste gezicht lijkt er niet zoveel veranderd. Knuppelpad en vogelkijkhut zijn nieuwe elementen, maar Frieschelaan, villa en Het Blik zijn als vanouds. De plas ligt er eigenlijk al decennia lang 'onaangeroerd' bij, onderstreept door de groene zoom met watergangen aan de Meerweg-zijde ten zuiden van de Paterwolder Dijk, de legakker en de zeven rechthoekige tot vierkante eilanden. Over de laatste bestaat een anekdote. Tjeerd ('Sjors') Booijenga bracht regelmatig per boot koeien naar deze groene waterweiden. Het verhaal gaat, dat hij op elk eilandje een koe plaatste. Nadat hij zulks de eerste keer gedaan had, ontwaarde hij de volgende dag alle koeien op het vierde eilandje... Of het waar is of niet: wij kunnen het Sjors (Hooiweg 33 Eelde) nog altijd vragen!

Maar toch, in een spanne van 50 jaren tijd verandert er meer dan wij op het eerste gezicht denken en ontdekken. In februari 1953 ging ik met de reeds genoemde vriendjes langs de deuren van Paterswoldse woningen om postzegels te verkopen. Normale oranje zegels van 10 cent, met de

beeltenis van koningin Juliana, waren in allerijl 'in zwart' van de tekst '+plus 10 cent' voorzien om bij te dragen aan het Rampenfonds na de watersnoodramp van 1 februari. En wij deden toen ook de huizen achteraan 'op' de Frieschelaan aan. Daar woonden o.a de families Matthijs-Postema en Tinge-Bazuin. Nu staat daar de reeds aangehaalde Geertsema-Camphuis-bank, verder een goed verankerd groen zomerhuisje. Waar ooit het bruine houten botenhuis (annex hooischoor) van Tinge stond, lag niet veel later de groene woonboot van de familie Winkel, daarna van Marijke Bolhuis, assistente bij de doktoren Wiarda en Swart aan de Hoofdweg 'iets verderop'. Beide soorten van bewoning zijn hier dus verdwenen; alleen die van de villa is overgebleven.

De grootste verandering bij het Friescheveen heeft plaatsgevonden aan de zuidzijde. Hier is de aloude groenzoom met de grasgroene Camphuispolder veranderd in een moerasgebied. Door te stoppen met de bemaling veranderde Natuurmonumenten vanaf 1985 dit oord in een 'lers' spookbos, dat in de strips van Tom Poes en Ollie B. Bommel niet zou hebben misstaan. Inmiddels hebben vele bomen hier het loodje gelegd en is een prachtig moeras met lage gewassen en voorzien van informatiebordjes ontstaan. Misten wij vijftig jaren geleden reeds de Amerikaanse watermolen, nu is ook de opvolger daarvan, een bakstenen gemaaltje bij de zuidwesthoek van de plas, al een tijdlang verdwenen. Waar die felrood gekleurde stenen vandaan kwamen, wist ik als geen ander. Ons huis aan de Hoofdweg (nr. 227) is ervan opgebouwd, uitgekozen door mijn vader. Die had daar een bedrijf in betonwaren en grafwerken en was ook de bouwer van dit gemaaltje. Zijn werkstuk is weg; 't 'is altijd weer even slikken...

En weg is dus ook het weidegebied van de veehouder Arnold Camphuis. Hij werkte hier met zijn zetboeren Odding en Hagenouw vanuit de boerderij langs de Vennelaan. Ik zie hen nog werken tussen de zwart-wit glanzende koeien in dit land en Arnold mest kruien bij de grote schuur in 1980. Dat laatste gebeurde, toen ik zijn moeder voor het eerst bezocht; zij heeft hem ruimschoots overleefd. Zouden beiden de ogen nog eens kunnen opslaan, dan zien zij een totaal veranderde polder, omringd door een dijk, waarover men kan lopen. Deze is aangelegd in het kader van de reconstructiewerken aan de Oude Aa. In tijden van watersnood kunnen Lappenvoort en Oosterland rondom deze grensstroom tijdelijk onder water worden gezet. Terugziende op bovenstaand verhaal, zou ik met de Grieken willen zeggen: "Panta rhei" oftewel: "Alles stroomt", zowel in letterlijke als in figuurlijke zin, zowel in ruimte als in tijd.

Cathrinus Schaafsma

GERAADPLEEGDE LITERATUUR T.B.V. VENNEBROEK EN
FRIESCHEVEEN

Van de auteur:

- * Ballade van de Zuidwesthoek en andere gedichten over Eelde en omgeving. Eelde, CS, 1980. Vennebroek, Friescheveen, Vennebroek's hoeve, Droomrijk/ kleurrijk/ w aterrijk, Vennebroek's meer, Paterswolder Dijk en Schipsloot.
- * Brinkhoven en andere gedichten over Eelde en omgeving. Eelde, CS, augustus 1982. Veetelers en verveners.
- * Het verloren land en andere gedichten over Eelde en omgeving. Eelde, CS, november 1985. Camphuiskoeien, Het huis met de kogel.
- * Ol Eel in beeld; vier tentoonstellingen en een fotoboek. Eelde, CS, januari 1987. Eelde in oude ansichten: Nijborg / Vennebroek.
- * De kleine wereld; dichters bij huis. Eelde, CS, juli 1993. 't Gebleven land. Friescheveen en Vennebroek; overpeinzingen bij een wandeling. Ol Eel - Kontakt 2 (1991) nr. 2, juni, blz. 7-10.
- * Kleine Bos; tien Eelder plekjes in geopoëzie. Eelde, CS, februari 1996 Vennebroek-Friescheveen.
- * (m.m.v. Jan Timmerman en Henk Hack), Van natuur naar milieu. In: Uit Eelde's jongste eeuw; verandering in veelvoud. Ter gelegenheid van de eeuwwisseling. Eelde / Assen, Stichting Ol Eel / Servo, november 1999. Blz. 223-237.
- * Vennebroek, nu en toen. Groen, 2005, nr. 45, herfst, blz. 40-44.

Van andere auteurs:

- * J. Kobes, Paterswoldse Meer, Friescheveen en Elsburger Onland. In: C. Schaafsma en M. Arends-Luinge (redactie), Een nieuwe kijk op het oude Eelde. Ter gelegenheid van het 850 jarig bestaan. Eelde. Bedum, Profiel, juni 1988. Blz. 142-149.
- * Henk Hack, Mensen en monumenten in Eelde. Bedum, Profiel, 1998; herdruk 2004.

Resterende bron:

- * Graven van de familie Camphuis op de Algemene (Oude) Begraafplaats aan de Kerkhof-laan te Eelde.

Inktviszwam

Foto: Fam. Stoffers

Scherpe schelpzwam

Foto: Wil Folkers

Koninginnepage (voor-en achterpagina)

In 1995 vond ik in mijn groentetuin op dille 3 prachtige rupsen. Mijn zoon nam ze mee naar huis en stopte ze in een aquarium met een flesje met wortelloof. Dit werd elke dag verversd en de rupsen groeiden als kool. Op een gegeven ogenblik verpopten ze zich en zo gingen ze buiten in het schuurtje de winter in. In mei 1996 werden de poppen donkerder van kleur en de eerste vlinder kroop er na een paar dagen zeer verfrommeld uit. Na enige tijd volgden de andere twee en toen hadden we drie prachtige vlinders in de kamer, die we op een warme zonnige dag losgelaten hebben.

Deze zelfde procedure hebben we nog een keer met 3 rupsen gedaan in het jaar 2000, maar toen zaten de rupsen op wortelloof.

Rupsvan de Koninginnepage op wortelloof.

Foto: Wil Folkers

Programma IVN Vries en Eelde-Paterswolde

di 20 maart	Jaarvergadering IVN Vries Aansluitend een diaproductie van Jan Menzinga. Aanvang 19.30 uur in Dorpshuis "De Pan", Nieuwe Rijksweg 4, Vries
di 20 maart	Jaarvergadering IVN Eelde-Paterswolde Aansluitend een dialezing over bomen en struiken door Meindert van Nieff. Aanvang 19.30 uur in de vergaderruimte van de Kijkboerderij van Natuurmonumenten aan de Helmerdijk.
wo 4 april	Korte vlinderkursus door Minko van der Veen Aanvang 20.00 uur in het Dorpshuis "de Pan" te Vries. Nieuwe Rijksweg 4, Vries. Inlichtingen J. Roesink. Tel. 0592-291205
za 14 april	Plantenruilbeurs Vries Aanvang 10 uur en sluiting om ongeveer 12 uur. Inlichtingen bij Wil Folkers. Tel. 0592-542732
za 21 april	Feestelijke opening van het jubileumjaar van het IVN Eelde-Paterswolde Aanvang: 14.00 uur in het Dorpshuis te Paterswolde (onder voorbehoud) Alle leden en donateurs zullen hiervoor schriftelijk worden uitgenodigd. Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.
za 28 april	Plantenruilbeurs Eelde-Paterswolde Aanvang 10 uur en sluiting om ongeveer 12 uur. Inlichtingen bij Ynze de Boer. Tel 050-3091875
zo 13 mei	Vroege vogelexcursie We verzamelen ons om 05.30 uur bij de hoofdingang van De Braak in Paterswolde. Inlichtingen bij Anne van der Zijpp. Tel. 050-3096970
Mei (data n.n.b.)	Expositie kunstwerken. Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN
za 2 juni	Plantenexcursie met Rod Douwes. Vertrek: 9.00 uur vanaf de kerk in Eelde. De excursie is afgelopen om ongeveer 12.30 uur. Vroegtijdig aanmelden is noodzakelijk en dat kunt u doen bij Ynze de Boer. Tel. 050-3091875 of bij Leo Stockmann. Tel 050-3095304.
za 9 juni	Eelder jaarmarkt. Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.
za 4 augustus	Vlinderexcursie in Zuidwolde.

	<p>Met Joop Verburg is afgesproken omeen excursie te houden in de vlindertuin van Zuidwolde. Inlichtingen bij Janny Roesink. Tel. 0592-291205</p>
za 25 augustus	<p>Bij de buren op bezoek. We gaan met Kristin Wijnja van de afdeling Peize, de Bommelier-route lopen. Vertrek per fiets om 9.00 uur vanaf het Loughoes in Eelde. Opgave bij: Ynze de Boer. Tel. 050-3091875</p>
za 15 september	<p>Presentatie van de plannen voor het vlinderkampje in landgoed De Duinen. Contactpersonen: Jille Eilander (tel. 3091918) en Tineke van den Berg (tel. 3094337)</p>
wo 10 oktober wo 17 oktober za 10 november	<p>Cursus paddenstoelen en excursie. Nadere informatie volgt in augustus via de weekbladen en op de website van het IVN. Inlichtingen bij Wil Folkers. Tel. 0592-542732</p>
za 3 november	<p>Natuurwerkdag Meer informatie in oktober op natuurwerkdag.nl, ivneelde.nl en in regionale weekbladen. Voor informatie: Cor Kerstens, 050-3093373</p>
di 6 november	<p>“The inconvenient truth”, film van Al Gore Aanvang 20.00 uur in het Loughoes. Nadere informatie kunt u t.z.t. vinden o.a. in regionale weekbladen en op de website van het IVN.</p>
eind november	<p>Feestelijke afsluiting van het jubileumjaar van IVN Eelde-Paterswolde. Met aanbieding van een jubileumboekje aan al onze leden. Het volledige programma vindt u in het volgende nummer van Groen.</p>

IVN Afd. Vries en Eelde-Paterswolde